

'Bad Godesberg'ümüz nerede?

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Geçen ve bu hafta, İstanbul ve Ankara, iki sosyal demokrat sivil kuruluşun düzenlediği toplantılarda ilginç tartışmalara tanıklık etti.

Tüses, 'Refah Devleti ve Sosyal Güvenlik Sistemleri' başlıklı iki günlük toplantıyı parlak isimlerin bulunduğu bir katılımı gerçekleştirildi. SODEV'in Ankara toplantısında ise Alman Sosyal Demokrat Partisi Grup Başkan Vekili Anke Fuchs 'Dünya Ekonomisi, İstihdam, Sosyal Güvenlik' başlıklı bir konuşma yaptı.

Her iki toplantıda dile getirilen görüşlere, öne sürülen yorumlara bakılınca ve İngiltere'de 1 Mayıs'ta yapılacak olan seçimi kazanacak İngiltere İşçi Partisi etrafında gelişen tartışmaları izleyince, Türkiye sosyal demokrasisinin içinde bulunduğu duruma hayıflanmamak olanaksız.

Oysa dünyanın birçok yerinde sosyal demokrasi son on yıldır Türkiye'de görülen türden bir kriz yaşamaktadır. Bu krizin tarihsel, toplumsal ve doğrudan sosyal demokrasinin kendi yapısal özellikleriyle ilgili boyutları vardır.

Zaman içinde iç dönüşümlerini yaşamış olsalar da 2. ve 3. Enternasyonal kavramları çerçevesinde kurulmuş partilerin daha 1960'lardan başlayarak sanayi sonrası döneme geçme çabalarını gösteren Batı toplumlarında doğan gereksinimleri karşılayamadığı bilinmektedir.

Savaş sonrası Avrupa sosyal demokrasisinin çoğulculuğa kapalı, gizli ya da açık cinsiyet ayrımcılığını gözetken, merkezîyetçi parti egemenliğini kabul eden, çevre yıpranması pahasına büyüme politikaları izleyen, ekonomik devletçilikle siyasal devletçiliği özdeşleştiren yapısı tam tersi arayışların güçlenmesiyle devre dışı kalmıştır.

1980'lerde ortaya çıkan yeni sağ, neo - liberal modellerin 'en küçük devlet' çağrıları (her ne kadar istenilen düzeyde gerçekleştirilmemişse de) ayrıca yankı bulmuş ve bu, solculuk anlayışlarını derinden sarsmış, şimdi İngiltere'de görüldüğü üzere yeni bir sentez arayışını başlatmıştır.

Bunda da garipsenecek bir şey yok gibidir. Örneğin, Perry Anderson gibi daha Marksist eğilimli düşünürlerin değerlendirmesi de o yöndedir: Anderson, merkez, liberal, meşru sol geleneğin önümüzdeki dönemde makroekonomi yönetimi, toplumsal kaynaşma, seçim adaleti, kitlelerle uyum, kültürel modernleşme sorunlarını göğüslemesi gerektiğini vurgulamakta, ama buna karşın işin son derecede güç olduğunu söylemektedir. Bu güçlüğü doğuran nedenlerin başında solun geleneksel tabanındaki çatlama gelmektedir. İkinci koşul ise sosyal demokratik modellerin parasal ve mali politikalara yönelik müdahalelere artık eskiden olduğu gibi olanak bulamamasıdır.

Anderson'un bu bağlamda gelecek öngörüsü şudur: Sosyal demokrasi önümüzdeki dönemde toplumsal ve kültürel açıdan daha karmaşık, örgütsel olarak daha zayıf, dolayısıyla lidere daha bağımlı ve nihayet seçim sonuçları açısından da önceki dönemlere oranla çok daha kaygan, kararsız bir özellik gösterecektir.

Belki bu yaklaşımdan iki sonuç çıkarılabilir: İlki, gene Anderson'un vurguladığı bir şeydir: Anderson, kapitalizmle bu sürekli çatışması ve etkileşimi sonucunda sosyal demokrasinin bir ölçüde anlamını ve varlığını yitireceğine, daha genel tanımlı ve kapsamlı bir 'sol' kavramının giderek egemenleşeceğine dikkati çekmektedir. İkincisi ise sosyal demokrasinin tarihsel varoluş koşuluyla ilgilidir. Bir uyarlanma modeli olarak sosyal demokrasi kendisini her defasında küllerinden doğurmuştur ve bu bir benzetme değil gerçektir. Örneğin, Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin 1959'da kendi geçmişiyle radikal hesaplaşmasını ve kendisini oradan koparmasını içeren Bad Godesberg programının veya Blair'in şu ara İngiltere'de yaptıklarının anlamı budur.

Şimdi, eğer Türkiye'de benzeri bir kriz yaşıyorsa, bunu aşmanın koşulu yerel tarihe dönmek ve orada sıkışmak, onun kitleleri kamçılayan ilkel 'halkçı' tavrından medet ummak değildir; 'yeni gerçekler' doğrultusunda demokrasiye, çoğulculuğa, sivil örgütlenmeye, katılıma ağırlık veren, kendi geçmişiyle hesaplaşmayı başarabilen yerli bir Bad Godesberg programı yazmaktadır. Dünya, unutmayınız ki her gün yeniden kurulmaktadır.